

BAGGRUNDSVIDEN TIL 16. DECEMBER

Jul og jól

I julen fejrer kristne Jesu fødsel, men faktisk er det slet ikke sikkert, at det var på det tidspunkt, Jesus blev født. De første 300 år af kirkens historie fejrede man nemlig slet ikke jul. Fra midten af det 4. århundrede fastsatte man datoen for Jesu fødsel til den 25. december, og man begyndte at holde julemesser. I Danmark fejres juleaften dog den 24. december, mens det meste af den kristne verden fejrer jul den 25. december.

Man fastlagde julen til den 25. december, fordi romerne allerede fejrede en stor midvinterfest, den såkaldte Saturnalia, i slutningen af december, og så var det smart at genbruge dagen, for folk var allerede vant til en stor fest midt i vinterens mørke. I den vestlige og nordlige del af Europa holdt man ligeledes fester for solens tilbagekomst i slutningen af december, og da kristendommen kom til Danmark, overtog man ikke blot vikingernes festdag, men også navnet, for festen blev kaldt for "jól", der betyder "fest" eller "højtid" på oldnordisk. Derfor kalder man i Danmark julen for "jul", mens den i store dele af verden kaldes "Christmas" (Kristus-messe).

Solvognen og soltegn

Solvognen er et kultbillede af solen trukket af en hest. Solvognen, der stammer fra ældre bronzealder, ca. 1350 f.Kr., blev fundet i 1902 ved pløjning i en mose ved Trundholm i Odsherred. Solvognen afspejler tanken om en ikke-personificeret guddom, der sørger for naturens orden – heriblandt bevæger solen rundt og sørger for nat og dag, sommer og vinter. Solvognen er den mest raffinerede kultgenstand, vi har herhjemme i forbindelse med soldyrkelsen, men den er udtryk for en meget udbredt tendens.

Overalt i Danmark kan man finde soltegn eller hjulkors, som de også kaldes. Disse soltegn stammer ligeledes fra bronzealderen. De findes bl.a. på Asnæs Kirkes sydmur, hvor der er indmuret en kultsten fra bronzealderen med hjulkors. Stenen vidner om kultiske handlinger for mere end 3000 år siden, og ligesom man genbrugte helligdage, genbrugte man også kultsteder og genstande, da Danmark blev et kristent land, og man byggede kirker.

Læs dagens afsnit i *Julemysteriet* og vis evt. billederne undervejs.

Udpeg, hvor Asnæs ligger. Sæt dagens klistermærke på (Se plakat med datoer på side 8).

HØJTIDER

Samtale

Hvad er en højtid? Måske har eleverne et bud.

Forslag til forklaring:

I dagens kapitel af *Julemysteriet* hører Asta og Lukas om en gammel vikingehøjtid/fest: jól.

I alle samfund og religioner findes der højtider. Højtid betyder 'hellig tid'. Det 'hellige' er det, der hører Gud til, så hellig tid er altså tid, hvor man tænker mere på Gud og sin religion end til daglig. I kristendommen fejrer man bl.a. jul, påske og pinse. Muslimer holder Eid-festen. Den holder de, når ramadanen (den måned, hvor muslimer faster) er slut.

Lad gerne elever med muslimsk baggrund selv fortælle om Eid-festen. Hvis der er elever med andre religiøse baggrunde, kan de evt. fortælle om deres højtider.

Aktivitet

Fup eller fakta?

Del eleverne op i små grupper. Hver gruppe skal lave to kort- et, hvor der står 'fup' og et med 'fakta'. Læreren læser en sætning op. Eleverne diskuterer i grupperne, om det er fup eller fakta, og derefter rækker grupperne deres fup- eller faktakort op på samme tid. Læreren fortæller, om sætningen er fup eller fakta. Hvis den er fup, giver læreren den rigtige forklaring (find evt. selv på flere med udgangspunkt i dagens fortælling).

1. Den gamle sten i Asnæs Kirke er fra Nykøbing Kirke. *Fup!*
(*Fakta: Stenen har aldrig været i Nykøbing Kirke, men er en hellig sten fra bronzealderen.*)
2. Ordet jul stammer fra det gamle ord jól. Jól var navnet på en lysfest, som vikingerne holdt. *Fakta!*
3. Når man holder jul, fejrer man, at De hellige tre konger fik store julegaver. *Fup!*
(*Fakta: I den kristne julehøjtid fejrer man, at Jesus Kristus, Guds Søn, blev født i Betlehem.*)
4. Den 24. december er helt sikkert Jesus fødselsdag. *Fup!* (*Fakta: Man ved ikke, præcis hvornår Jesus er født. Man valgte det tidspunkt, fordi mange i forvejen holdt lysfest der.*)
5. Når man holdt advent i gamle dage, fik børnene ikke nogen gaver. *Fakta!*

I skal bruge til hver gruppe:

- Papir til fup- eller faktakort

